KUTSESTANDARD

Logopeed, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Logopeed, tase 7	7

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	**Nimetus kutsetunnistusel**
Kliiniline logopeedia	Kliiniline logopeed, tase 7

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Logopeedi töö eesmärgiks on:
- kommunikatsioonivõime, s.t suulise ja kirjaliku kõne loome- ja mõistmisoskuse, hääle ning mitteverbaalse suhtlemise arendamine ja/või parandamine;
- neelamisfunktsiooni kujundamine ja/või taastamine.

Oma töös lähtub logopeed kutse- eetikast.

Logopeedi põhilisteks tööülesanneteks on:
- kommunikatsiooni- ja neelamishäirete väljaväljaselgitamine (logopeediline diagnostika);
- kommunikatsiooni- ja neelamishäirete ennetamine (preventsioon);
- kommunikatsioonivõime ja/või neelamisfunktsiooni arendamine, taastamine ja kompenseerimine;
- kommunikatsiooni- ja/või neelamishäirega isiku, tema lähedaste ja teiste erialade spetsialistide nõustamine.

Logopeediline diagnostika on protsess, mille käigus uurib logopeed inimese kommunikatsioonivõimet ja neelamisfunktsiooni, selgitab välja kliendi võimalikud häired, kaasates vajadusel teisi spetsialiste. Oluline on arvestada samal ajal ka kliendi toimivaid funktsioone, oskusi ning suhtlus-, õpi- ja töökeskkonna tingimusi edasise teraapia planeerimiseks.
Kommunikatsioonihäirete ennetamine seisneb riskirühmade väljaselgitamises ja sobiva suhtluskeskkonna kujundamises. Oluline on ühiskonna teavitamine kommunikatsiooni- ja neelamishäiretega inimeste probleemidest ja nende abistamise võimalustest logopeedilises töös.
Kommunikatsioonivõime ja/või neelamisfunktsiooni arendamine, taastamine ja kompenseerimine kulgeb logopeedilise õpetuse ja/või ravi käigus. Paljudel juhtudel on vaja teiste spetsialistide abi.
Logopeediline töö on sisult ja meetoditelt kliendi õpetuslik ja psühholoogiline suunamine ja mõjutamine. Olulisel kohal on keskkonnatingimuste loomine või kohandamine kommunikatsioonivõime ja/või neelamisfunktsiooni kompenseerimiseks, kujundamiseks või taastamiseks.
Logopeedilise töö eesmärk on aidata kliendil/patsiendil (re)integreeruda igapäeva ellu ja säilitada või tõsta tema elukvaliteeti.
Logopeed töötab nii laste kui täiskasvanutega haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalasutuses (sh rehabilitatsiooniasutustes) või erapraksises.
Tervishoiuteenust osutav logopeed spetsialiseerub kliiniliseks logopeediks, kes tegeleb lisaks kõne- ja keelehäiretele ka hääle- ja neelamishäirete diagnoosimise ja teraapiaga.
Logopeedi töös on vajalik pidev enesetäiendamine ja supervisioon.

A.2 Tööosad

A.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine.

1) pöördumise põhjuse ja vajaduse väljaselgitamine 2) andmete kogumine haigusloo täpsustamiseks 3) koostab ja kohandab uuringuks hindamismeetodeid ja -vahendeid 4) kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni uurimine 5) materjali või võtte raskusaste muutmine 6) kogutud teabe hindamine A.2.2 Hindamistulemuste analüüsimine ja tõlgendamine. 1) kommunikatsiooni- ja/või neelamishäire tunnuste määratlemine 2) kommunikatsiooni- ja/või neelamishäire avaldumise kirjeldamine 3) kõnet asendavate ja toetavate vahendite vajaduse märkamine 4) logopeedilise töö meetodi, vormi ja intensiivsuse (sageduse) valimine 5) kliendi/patsiendi suunamine teiste spetsialistide konsultatsioonile A.2.3 Logopeedilise töö planeerimine, läbiviimine ja kokkuvõtte tegemine. 1) teraapiameetodi ja -vormi, teraapiaseansside sageduse valimine 2) teraapiaplaani koostamine 3) keeleliste vahendite ja kõneliste osaoskuste kujundamine 4) oraalmotoorsete oskuste kujundamine 5) kõnekuulmise ja -arenduse protsessis osalemine 6) IAK (individuaalne arengukava) või IÕK (individuaalne õppekava) koostamisel osalemine 7) teraapia meetodite, töövõtete ja materjalide kasutamise hindamine 8) hindamis- ja teraapiavahendite hankimine, kaasajastamine ja kohandamine 9) kõne toetava või asendava suhtlusvahendi kasutusele võtmine 10) logopeedilise töö tulemuslikkuse hindamine A.2.4 Nõustamine. 1) kommunikatsioonihäire olemuse, sobiva arengukeskkonna ja logopeedilise abi võimaluste kohta konsulteerimine ja/või nõustamine 2) patsiendi, tema lähedaste ja teiste spetsialistide nõustamine sobiva suhtluskeskkonna kohandamisel/loomisel 3) patsiendi suhtluspartnerite juhendamine sobiva suhtlemisviisi ja/või vahendi kasutamise osas 4) lapse kõne arendamiseks sobivate meetodite ja võtete tutvustamine 5) õppe ja -arendustegevuse individualiseerimise, õppematerjali valiku ja kohandamise kohta õpetajate nõustamine 6) söömisasendi, toidukonsistentsi ja söömiseks vajalike abivahendite kohta kliendi nõustamine 7) rolli ja ülesannete selgitamine teraapiaprotsessis.
Spetsialiseerumisega seotud tööosad
Kliiniline logopeed A.2.5 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine. 1) kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine 2) enamlevinud sõeluuringu meetodite kasutamine 3) täpsema diagnostika vajaduse märkamine 4) täiendavaks uurimiseks patsiendi suunamine kõrgema kvalifikatsiooniga kliinilise logopeedi juurde 5) toidu/vedeliku konsistentsi muutmine 6) füüsikaliste ja/või instrumentaalsete uuringute teostamine 7) tegevuste järjestamine patsientidega 8) aspiratsiooniriski hindamine A.2.6 Logopeedilise töö planeerimine, läbiviimine ja kokkuvõtte tegemine. 1) neelamisfunktsiooni kujundamine ja/või taastamine 2) aspiratsiooniriski hindamine 3) toidu ja vedeliku sobiva konsistentsi valimine 4) VNFL, FEES ja MBS uuringu meeskonnas osalemine A.2.7 Nõustamine 1) ravimeeskonna konsulteerimine ja nõustamine kommunikatsiooni- ja neelamisprobleemide osas 2) õendus- ja hooldustöötajate juhendamine

3) häälehügieeni põhimõtete osas patsiendi nõustamine 4) toitumisviisi valimisel patsiendile ravimeeskonna nõustamine 5) ravimeeskonna konsulteerimine ja nõustamine suhtlemisviisi ja/või vahendi kasutamisel
A.3 Töö keskkond ja eripära
Logopeed töötab nii laste kui täiskasvanutega haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalasutuses või erapraksises. Logopeedi töö on vaimne ning eeldab pidevat suhtlemist. Logopeed töötab pidevalt muutuvas olukorras, mis tuleneb klientide erinevatest kommunikatsiooniprobleemidest, vanusest ja motivatsioonist. Logopeed peab oma töös tagama kliendi konfidentsiaalsuse. Tööks on vaja eraldi ruumi, mille sisustus võimaldab töötada eriealiste ja -vajadustega inimestega nii individuaalselt kui ka grupis. Töö on psühholoogiliselt pingeline ja nõuab sageli ka lähikontakti kliendiga. Reeglina on logopeediline töö pikaajaline protsess.
A.4 Töövahendid
Esemelised-, pildilised ja tekstilised hindamis- ja teraapiamaterjalid, kommunikatsiooni toetavad vahendid, stetoskoop, müofunktsionaalsed vahendid (nt erinevad sondid, sensoorse stimulatsiooni vahendid jm), tagasiside vahendid (sh tehnilised vahendid, peegel), arvuti ja spetsiaalsed arvutiprogrammid.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Logopeedilt eeldatakse empaatia-, analüüsi- ja otsustusvõimet, usaldusväärsust, pingetaluvust ja loomingulisust. Logopeedil peavad olema hea meeskonnatöö- ja suhtlemisvõime. Olulisel kohal on ka motiveerimisvõime.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Logopeedil ja kliinilisel logopeedil on erialane kõrgharidus magistritasemel.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Logopeed, kliiniline logopeed.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Logopeedi kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.4 ja B.2.8 tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1) selgitab arengu- ja/või haigusloo põhjal välja kliendi pöördumise põhjuse ja vajaduse; 2) kogub andmeid kliendilt, pereliikmetelt ja teistelt spetsialistidelt arengu- ja/või haigusloo täpsustamiseks, kasutades vaatlust, küsitlust ning asjakohast dokumentatsiooni; 3) valib, koostab ja kohandab uuringuks vajalikke komplekseid ja originaalseid hindamismeetodeid ja –vahendeid lähtuvalt kliendi probleemist, vanusest ja uuringu ajalisest kestusest; 4) uurib kommunikatsioonivõimet (sh kõne, keel ja hääl) ja neelamisfunktsiooni; uurimise käigus muudab vajadusel materjali või võtte raskusastet, osutab abi ja hindab selle tulemuslikkust; fikseerib hinnangu andmiseks olulise teabe, kasutades korrektset erialakeelt; 5) hindab kogutud teabe piisavust diagnoosi püstitamiseks ja logopeedilise töö eesmärkide seadmiseks; vajadusel kaasab teisi spetsialiste kliendi täiendavaks uurimiseks.	
B.2.2 Hindamistulemuste analüüsimine ja tõlgendamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1) määratleb uurimisel avaldunud kommunikatsiooni- ja/või neelamishäire tunnused ja analüüsib nendevahelisi seoseid;	

2) kirjeldab kokkuvõtlikult kommunikatsiooni- ja/või neelamishäire avaldumist ning püstitab diagnoosi; võimalusel määrab häire raskusastme ja alaliigi; 3) märkab kõnet asendavate ja toetavate vahendite kasutamise vajadust ja konsulteerib vastavalt spetsialiseerunud logopeediga; 4) suunab vajadusel kliendi teiste spetsialistide konsultatsioonile (näit psühholoog, eripedagoog, füsioterapeut, tegevusterapeut, eriarst jt).	
B.2.3 Logopeedilise töö planeerimine, läbiviimine ja kokkuvõtte tegemine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1) valib teraapiameetodi ja -vormi, teraapiaseansside sageduse lähtuvalt kliendi diagnoosist, häire raskusastmest, tema võimetest, vajadustest ja keskkonnast; 2) koostab teraapiaplaani ja viib selle ellu, rakendades teadus – ja tõenduspõhiseid metoodikaid; 3) kujundab keelelisi vahendeid (näit grammatilised vormid ja lausemallid, sõnavara jm), kõnelisi osaoskusi, mida patsient rakendab suhtlemisel ja tunnetustegevuses, sh õpitegevuses; 4) kujundab oraalmotoorseid oskusi ning nende kasutamist hääldamisel ja söömisel; neelamishäire ilmnemisel suunab kliendi kliinilise logopeedi juurde; 5) osaleb kuulmisimplantaadiga patsientide puhul kõnekuulmise ja -arenduse protsessis; 6) osaleb kliendi IAK (individuaalne arengukava) või IÕK (individuaalne õppekava) koostamisel ja rakendamisel meeskonnaliikmena; 7) hindab teraapias kasutatavate meetodite ja töövõtete tulemuslikkust ning muudab vajadusel töö eesmärke ja/või meetodeid; 8) hangib, kaasajastab ja kohandab hindamis- ja teraapiavahendeid ning järgib nende kasutamisel ohutus- ja hügieeninõudeid; 9) võtab vajadusel kasutusele kõnet toetava või asendava suhtlusvahendi ja suunab kliendi tehnilise abivahendi saamiseks vastavalt spetsialiseerunud logopeedi juurde; 10) hindab logopeedilise töö tulemuslikkust, teeb kokkuvõtte ja annab kliendile ja/või tema lähedastele sellest tagasisidet ning koostöös kliendiga kavandab edasise tegevuse.	
B.2.4 Nõustamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1) konsulteerib ja/või nõustab klienti, tema lähedasi ja teisi spetsialiste kommunikatsioonihäire olemuse, sobiva arengukeskkonna ja logopeedilise abi võimaluste kohta; 2) nõustab klienti, tema lähedasi ja teisi spetsialiste sobiva suhtluskeskkonna kohandamisel/loomisel, vajadusel konsulteerib kõrgema kvalifikatsiooniga logopeedi või kliinilise logopeediga; 3) õpetab klienti, tema lähedasi või teisi meeskonnaliikmeid kõnet toetavat või asendavat suhtlusvahendit kasutama igapäevases suhtluses, konsulteerides kõrgema kvalifikatsiooniga logopeediga; 4) tutvustab lapsevanematele lapse kõne arendamiseks sobivaid meetodeid ja võtteid; 5) nõustab õpetajaid õppe- ja arendustegevuse individualiseerimise, õppematerjali valiku ja kohandamise kohta, lähtudes kliendi kommunikatsiooni erivajadustest; 6) nõustab klienti, tema lähedasi ja teisi spetsialiste sobivaima söömisasendi, toidukonsistentsi ja söömiseks vajalike abivahendite kohta, et tagada ohutu neelamine; 7) selgitab kliendile ja/või tema lähedastele arusaadavalt nende rolli ja ülesandeid teraapiaprotsessis.	

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Kliinilise logopeedi kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.4 ja B.2.8 ning spetsialiseerumisega seotud kompetentside B.2.5 – B.2.7 tõendamine.

Kliiniline logopeedia	
B.2.1 Kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1) selgitab arengu- ja/või haigusloo põhjal välja kliendi pöördumise põhjuse ja vajaduse; 2) kogub andmeid kliendilt, pereliikmetelt ja teistelt spetsialistidelt arengu- ja/või haigusloo täpsustamiseks, kasutades vaatlust, küsitlust ning asjakohast dokumentatsiooni;	

3) valib, koostab ja kohandab uuringuks vajalikke komplekssеid ja originaalseid hindamismeetodeid ja –vahendeid lähtuvalt kliendi probleemist, vanusest ja uuringu ajalisest kestusest; 4) uurib kommunikatsioonivõimet (sh kõne, keel ja hääl) ja neelamisfunktsiooni; uurimise käigus muudab vajadusel materjali või võtte raskusastet, osutab abi ja hindab selle tulemuslikkust; fikseerib hinnangu andmiseks olulise teabe, kasutades korrektset erialakeelt; 5) hindab kogutud teabe piisavust diagnoosi püstitamiseks ja logopeedilise töö eesmärkide seadmiseks; vajadusel kaasab teisi spetsialiste kliendi täiendavaks uurimiseks.

B.2.5 Logopeedilise töö planeerimine, läbiviimine ja kokkuvõtte tegemine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1) kujundab ja/või taastab neelamisfunktsiooni, lähtudes diagnoosist ja häirest; Keerukamate juhtude korral juhindub kõrgema kvalifikatsiooniga kliinilise logopeedi uuringutulemustest ning tema poolt koostatud raviplaanist; 2) hindab aspiratsiooniriski; 3) määrab toidu ja vedeliku sobiva konsistentsi, toitumisasendi ning –vahendid; vajadusel suunab patsiendi kõrgema kvalifikatsiooniga kliinilise logopeedi juurde täiendavaks uuringuks; 4) selgitab patsiendile, ravimeeskonnale kõrgema kvalifikatsiooniga kliinilise logopeedi poolt teostatud VNFL, FEES ja MBS uuringu kokkuvõtet, osates lugeda kirjeldusele toetudes diagnostilist materjali.	

B.2.4 Nõustamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1) konsulteerib ja/või nõustab klienti, tema lähedasi ja teisi spetsialiste kommunikatsioonihäire olemuse, sobiva arengukeskkonna ja logopeedilise abi võimaluste kohta; 2) nõustab klienti, tema lähedasi ja teisi spetsialiste sobiva suhtluskeskkonna kohandamisel/loomisel, vajadusel konsulteerib kõrgema kvalifikatsiooniga logopeedi või kliinilise logopeediga; 3) õpetab klienti, tema lähedasi või teisi meeskonnaliikmeid kõnet toetavat või asendavat suhtlusvahendit kasutama igapäevases suhtluses, konsulteerides kõrgema kvalifikatsiooniga logopeediga; 4) tutvustab lapsevanematele lapse kõne arendamiseks sobivaid meetodeid ja võtteid; 5) nõustab õpetajaid õppe- ja arendustegevuse individualiseerimise, õppematerjali valiku ja kohandamise kohta, lähtudes kliendi kommunikatsiooni erivajadustest; 6) nõustab klienti, tema lähedasi ja teisi spetsialiste sobivaima söömisasendi, toidukonsistentsi ja söömiseks vajalike abivahendite kohta, et tagada ohutu neelamine; 7) selgitab kliendile ja/või tema lähedastele arusaadavalt nende rolli ja ülesandeid teraapiaprotsessis.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.6 Logopeed ja kliiniline logopeed, tase 7 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1) arvestab logopeedilise töö planeerimisel ja korraldamisel patsiendi kognitiivsete võimete, tervisliku seisundi ja lähikeskkonna (sotsiaalne ja füüsiline keskkond) teguritega; 2) tagab kliendile/patsiendile optimaalse kommunikatsioonivõimaluse, arvestades tema elu- ja töökeskkonda ja vajadusi 3) dokumenteerib oma tegevuse - uuringu käigu, tulemused, hinnangud, teraapiaplaani ja kokkuvõtted, kasutades korrektset erialaterminoloogiat ja emakeelt; 4) kasutab klientide ja nende lähedastega suheldes vestluse juhtimise ja aktiivse kuulamise tehnikaid; 5) osaleb multidistsiplinaarse meeskonna töös 6) valdab emakeelt tasemel C2, riigikeelt tasemel B2, võõrkeelt tasemel B1, patsiendi emakeelt tasemel C2 ja hääldab vastavalt emakeele kõnenormile; 7) kasutab arvutit tasemel AO1-AO7 ja rakendab erialast arvuti tarkvara.	
Teadmised: 1) kuulmis-, kõne-, hääle-, neelamis- ja hingamiselundite anatoomia, füsioloogia ja patoloogia; 2) neuroloogia ja neurofüsioloogia ning nende seosed kõnearengu ja –häiretega; 3) foniaatria ja ortodontia alused ja seosed hääle- ja kõnehäiretega; 4) kõne-, keele-, hääle- ja neelamishäirete sümptomaatika ja mehhanismid; 5) meditsiini- ja sotsiaalvaldkonnas kasutusel olevad kõnehäireid haaravad klassifikatsioonid (rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon – RHK/ICD, rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon - RFK/ ICF jt)	

6) emakeele lingvistilised alused; 7) kõnetegevuse psühholingvistika ja neuropsühholoogia alused; 8) tunnetustegevuse ja käitumise mehhanismid eakohase ja hälbiva arengu korral ning nende seosed kõne arengu ja –häiretega; 9) inimese eakohane ja hälbiv areng sõltuvalt vanusest; 10) kõne-eelse ja kõne arengu seaduspärasused; 11) patsiendi põhidiagnoosist tulenevad käitumise võimalikud eripärad; 12) kommunikatsioonivõime ja/või neelamisfunktsiooni uuringu võimalused, meetodid ja vahendid, sh neelamise sõeluuringu meetodid; 13) info kogumise meetodid diagnoosi täpsustamiseks ja töö planeerimiseks; 14) kõneteraapia teadus- ja tõenduspõhised metoodikad 15) logopeedi tööd puudutav seadusandlus ja reeglistik 16) andmekaitse alused.
Hindamismeetod(id): läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	23-15022019-04/10k
2. Kutsestandardi koostajad	Aita Kolts, SA Viljandi Haigla Anna-Liisa Sutt, The Prince Charles Hospital, Austraalia, Eesti Logopeedide Ühing Birgit Kaasik, SA Tallinna Lastehaigla Helen Saareoja, SA Tallinna Lastehaigla, Eesti Logopeedide Ühing Linnu Mae, Eesti Logopeedide Ühing, Tallinna Tondi Põhikool, Tallinna Õppenõustamiskeskus, Adeli Eesti Rehabilitatsioonikeskus Marika Padrik, Tartu Ülikool, Tartu Hariduse Tugiteenuste Keskus
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	14
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	15.02.2019
6. Kutsestandard kehtib kuni	01.05.2019
7. Kutsestandardi versiooni number	10
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2266 Audioloogid ja logopeedid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Speech and language therapist, level 7
Inglise keeles	speech pathologist
Prantsuse keeles	ortophoniste, logopède
Saksa keeles	Spracheilpädagoge, Logopäde
Soome keeles	puheterapeutti
Vene keeles	логопед
C.3 Lisad	
Lisa 1 Logopeedi kutse-eetika	

Lisa 2 Mõisted
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused
Lisa 4 Arvuti kasutamise oskused